

JACEK PAWŁOWSKI*

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

POSTRZEGANIE BEZPIECZEŃSTWA MILITARNEGO I POLITYCZNEGO W ŚWIETLE UWARUNKOWAŃ HISTORYCZNYCH I ZAGROŻEŃ DLA PAŃSTWA. PRÓBA DEFINIOWANIA.

PERCEPTION OF MILITARY AND POLITICAL SECURITY IN THE CONTEXT OF HISTORICAL
CONDITIONS AND THREATS TO THE STATE. TRYING DEFINITION AND MEANING.

ABSTRAKT: Bezpieczeństwo państwa obejmuje wiele dziedzin, wśród których do najważniejszych zalicza się bezpieczeństwo militarne i polityczne. Wymienione dziedziny należą do obszarów szczególnej aktywności państwa zwłaszcza z racji występowania różnorodnych zagrożeń, a obrona i ochrona przed nimi winna zapewnić społeczeństwu warunki bezpiecznego bytu i rozwoju. Według kryterium przedmiotowego omawiane dziedziny są postrzegane jako główne i najczęściej rozpatrywane z punktu widzenia podmiotu jakim jest państwo. Bezpieczeństwo militarne od zarania utożsamiane było i jest współcześnie z siłą wojskową. Jest to kategoria podstawowa bezpieczeństwa państwa. Bezpieczeństwo polityczne jest związane z państwem i jego funkcjonowaniem jako podmiotu polityki, w aspekcie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego. W toku rozwoju cywilizacyjnego nie ukształtował się dotychczas inny podmiot, który lepiej niż państwo zapewniłby bezpieczeństwo ludziom na określonym terytorium.

SŁOWA KLUCZOWE: bezpieczeństwo, państwo, bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo militarne, bezpieczeństwo polityczne, zagrożenia, zagrożenia państwa

ABSTRACT: State security consists of many fields. The most important of them is military and political security. These fields belong to the areas of special activity of the state, especially due to various threats. Defense against

* **prof. dr hab. Jacek Pawłowski**, War Studies University, Warsaw, Poland

 <https://orcid.org/0000-0003-2101-7031> j.pawlowski@akademia.mil.pl

them should provide the society with conditions for safe existence and development. According to the subject criterion, military and political security are perceived as the main and most often considered from the point of view of the entity which is the state. Military security has always been identified with military power. This is the basic category of state security. On the other hand, political security is related to the state and its functioning as a subject of politics, in aspect of external and internal security. In the development of civilization, no other entity has been formed that could better ensure the security of people in a given territory than the state.

KEYWORDS: security, state, national security, state security, military security, political security.

Bezpieczeństwo państwa, a w nim głównie: bezpieczeństwo militarne, polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne, ekologiczne, to dziedziny poprzez które artykułowane są potrzeby narodowe w zakresie szeroko pojętego bezpieczeństwa. Chodzi tutaj zwłaszcza o dwa obszary szczególnej aktywności (działalności) państwa. Pierwszy wynika z faktu funkcjonowania państwa, a zwłaszcza występowania różnorodnych zagrożeń oraz sytuacji trudnych dla społeczeństwa, gdzie oczekuje ono, że będą zapewnionemu mu godziwe warunki bezpiecznego bytu i rozwoju. Drugi obszar dotyczy trudów życia codziennego wynikających ze skutków rozwoju cywilizacyjnego, klęsk żywiołowych, czy też inaczej działania sił natury.¹

Problematyka postrzegania a w konsekwencji definiowania bezpieczeństwa militarnego jest powiązana z bezpieczeństwem politycznym. Te dwie podstawowe dziedziny bezpieczeństwa występują najczęściej razem i odnoszą się do różnych kontekstów bezpieczeństwa. Już na wstępie daje się zauważyć, że razem te dwie dziedziny bezpieczeństwa występują wówczas kiedy odnosimy je do bezpieczeństwa państwa, grupy państw, koalicji, organizacji, sojuszu np. bezpieczeństwo polityczno-militarne Polski (NATO, UE). Natomiast oddzielnie kiedy odnosimy kwestię bezpieczeństwa politycznego lub militarnego do rozważań bardziej teoretycznych, bądź by wyraźnie je rozdzielić. To właśnie wówczas pojawia się problem, czy mamy do czynienia z dwoma różnymi dziedzinami bezpieczeństwa, czy też dwoma rodzajami bezpieczeństwa. Tego rodzaju problemy, dylematy pojawiają się w dyskusjach, seminariach ze studentami, doktorantami, a także między nauczycielami akademickimi. Nie przypadkowo więc problematyka powyższa stała się przedmiotem rozważań podczas konferencji (symposium). Problem rozumienia, a potem potrzeba zdefiniowania wynikają też z potrzeby pogłębiania wiedzy w tym zakresie, a co za tym idzie przedstawianie stosownych wniosków zwłaszcza w

¹ W. Kitler, Bezpieczeństwo narodowe. Teoria i praktyka, Wydawnictwo TWO, Warszawa 2020, s. 41

warstwie definicyjnej tych dziedzin bezpieczeństwa. Nie ulega więc wątpliwości, że w pierwszej kolejności rozważania należało rozpocząć od kontekstu historycznego, a następnie przejść do realiów współczesności, czyli kształtowania się omawianych dziedzin bezpieczeństwa, procesu kształcenia studentów w omawianym zakresie oraz samego definiowania bezpieczeństwa militarnego i politycznego na bazie najnowszych opracowań i płynących z powyższych rozważań wniosków.

Zacznijmy od historii, od odniesienia się do omawianych kategorii pojęciowych w przeszłości, a których kontekst historyczny jest tutaj bardzo ważny. W analizach historycznych chodzi bardzo często o określenie czasokresu pojawienia się w przeszłości zjawiska (pojęcia), które współcześnie określamy terminem bezpieczeństwo militarne i bezpieczeństwo polityczne. Ważne jest też uchwycenie na miarę możliwości czasokresu od kiedy i dlaczego używamy te pojęcia razem bądź osobno, jako dziedziny lub rodzaje bezpieczeństwa. Pierwsza refleksja historyczna zapożyczona jest od Profesora Ryszarda Wróblewskiego znanego teoretyka bezpieczeństwa. W swoim olbrzymim dorobku Autor pisze m.in.² Konflikty zbrojne nie istniały od zarania ludzkości. Dopiero w neolicie, w efekcie zmian cywilizacyjnych - zwłaszcza przejścia do osiadłego trybu życia i rozwoju rolnictwa oraz magazynowania zapasów - bogactwo jednych grup społecznych stało się obiektem pożądania dla innych. Pierwszym zatem motywem konfliktów zbrojnych były różnice w stanie posiadania, bogactwa poszczególnych plemion i ich siedziby. Potem pojawiły się dalsze, inne jeszcze przyczyny różnego rodzaju konfliktów, w tym zwłaszcza zbrojnych. Jednakże już od czasów starożytnych dzieje ludzkości tworzyło pasmo wojen, pokój zaś uchodził za okres przerwy między konfliktami. Jak nietrudno zauważyć refleksja ta dotyczy rodowodu zagrożeń oraz potrzeby zapewnienia sobie, różnym pierwotnym społecznościom - bezpieczeństwa, w tym właśnie bezpieczeństwa militarnego łączonego później z bezpieczeństwem politycznym.

Wyniki badań, w ujęciu historycznym, wskazują, że użycie środków militarnych w osiągnięciu celów politycznych było w przeszłości i jest nadal podstawowym sposobem zapewniania zwycięstwa, czyli osiągnięcia celów w walce orężnej. Od niedawna, a więc w istocie od przełomu wieku XIX/XX, w studiach nad bezpieczeństwem pojawiła się, czy też została zakreślona militarna jej część, która obok bezpieczeństwa politycznego przyjęła nazwę najpierw bezpieczeństwa polityczno - militarnego a stosunkowo niedawno wyraźnie zostało ono

² R. Wróblewski, *Bezpieczeństwo narodowe. Zintegrowane i zrównoważone*, Wyd. naukowe, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2019.

rozdzielone na bezpieczeństwo polityczne i bezpieczeństwo militarne. Bardzo często można jeszcze spotkać te dwie dziedziny bezpieczeństwa występujące łącznie.

W tym miejscu warto też przypomnieć, że do niedawna bezpieczeństwo państwa było pojmowane wręcz klasycznie i obejmowało: utrzymanie władzy, ładu wewnętrznego i przeciwdziałania zagrożeniom zewnętrznym ze strony innych uczestników stosunków międzynarodowych (głównie zagrożeniom militarnym). Z kolei bezpieczeństwo państwa w odniesieniu do jego płaszczyzny przedmiotowej dotyczy różnych dziedzin działalności państwa. W konsekwencji w odniesieniu przedmiotowym wyodrębnić można różne jego dziedziny (rodzaje). I dalej wyodrębnione dziedziny bezpieczeństwa według kryterium przedmiotowego mogą być postrzegane jako główne (zasadnicze) dziedziny bezpieczeństwa i rozpatrywane z punktu widzenia podmiotu jakim jest państwo. Niewątpliwie do tych dziedzin bezpieczeństwa ze względu na swój klasyczny charakter należą: bezpieczeństwo polityczne, militarne, ekonomiczne, społeczne, kulturowe ekologiczne itd. Przyjmuje się, że poszczególne dziedziny bezpieczeństwa obejmują te problemy, które są istotne z punktu widzenia podmiotu jakim jest państwo w aspekcie wartości, potrzeb, celów i interesów.

Dalsze badania, zwłaszcza powiązanie bezpieczeństwa z podmiotem a więc także bezpieczeństwa militarnego, wyraźnie pokazały że tym głównym podmiotem jest państwo i wokół niego kontynuowane są dalsze badania. Przypomnijmy, że od pierwszej połowy XIX wieku dominuje w myśleniu i praktyce zwyciężania clausewitzowskie powiązanie strategii z polityką, a więc osiągnięcie celów politycznych w wojnie. Stało się ono przełomem i początkiem procesu tworzenia się (rozdzielenia) tego co obecnie odnosi się w jakimś stopniu oddzielnie do bezpieczeństwa politycznego i militarnego. Dalej możemy powiedzieć że polityka a więc tym samym bezpieczeństwo polityczne i militarne znalazły zasadnicze, centralne miejsce w postrzeganiu bezpieczeństwa jako stanu i procesu. Współcześnie priorytet sfery politycznej i militarnej a zwłaszcza tej drugiej, wskazuje że państwo może być wówczas bezpieczne w wymiarze nie tylko politycznym i militarnym, ale i gospodarczym, społecznym, środowiskowym, informacyjnym, oraz co ostatnio mocno podkreślamy także kulturowym i ekologicznym. Podejście do bezpieczeństwa jest tradycyjnie podejściem do zjawiska militarnego. Tak w odniesieniu do państwa jako podmiotu ale też w rozumieniu międzynarodowym, gdzie podmiotem bezpieczeństwa jest organizacja międzynarodowa.

Warto zauważyć, że podejście do bezpieczeństwa militarnego w ujęciu historycznym ukształtowało się głównie jako podejście realistyczne, podejście konstruktywistyczne lub

bardziej jako podejście społeczno-konstruktywistyczne. Bezpieczeństwo militarne, czy też bezpieczeństwo rozpatrywane w kategoriach militarnych było i jest do dzisiaj odnoszone do ochrony i obrony przed zagrożeniami płynącymi głównie ze strony sił zbrojnych innych państw. Stąd osiągnięcie celów (zwycięstwa) w bezpieczeństwie militarnym dotyczyło, i tak jest do czasów współczesnych, zwłaszcza identyfikacji zagrożeń militarnych ze strony innych państw oraz uzyskiwania możliwości przeciwstawienia się im albo radzenia sobie poprzez uzyskiwanie własnych zdolności militarnych. Do tego jeszcze dochodziły sojusze, a w ostateczności uciekanie się do wojny. Na tradycyjny sposób postrzegania bezpieczeństwa militarnego zwraca się uwagę w aspekcie ewolucji systemu międzynarodowego. Po pierwsze bowiem Państwa jako główny cel zapewnienia bezpieczeństwa militarnego postrzegają w osiągnięciu go we własnym zakresie. To jednak prowadzi do wzrostu zagrożeń wynikających z nierówności rozwojowych ich potencjałów a w konsekwencji do wyścigu zbrojeń i tworzenia się tzw. dylematu bezpieczeństwa.³ Tradycyjnie też w bezpieczeństwie militarnym daje się dostrzec obszar przemocy poza państwem, a jego granice są w istocie płynne. Na podkreślenie zasługują też elementy wewnętrzne, czyli wewnątrz podmiotu, państwa, organizacji międzynarodowej z punktu widzenia ich słabości w różnych odniesieniach, na przykład: potencjału, podziałów ideologicznych, narodowych i innych słabości.

Wojna to zawsze fundamentalny problem i centralne zagadnienie stosunków społecznych w odniesieniu międzynarodowym. To w końcu kontynuacja polityki innymi środkami która ma na celu zmuszenie przeciwnika do spełnienia naszej woli. Warto w tym miejscu podkreślić że wojny nie straciły znaczenia współcześnie. Do bezpieczeństwa militarnego podchodzono w różnych okresach historycznych w różny sposób, niemniej jednak do zapamiętania pozostaje nam ciągle ta maksyma, która mówi, że mamy do czynienia z ciągle wzrastającym zagrożeniem z racji stosowania najnowocześniejszych zdobyczy nauki w technologiach dla celów militarnych. Ponadto bezpieczeństwo militarne od niepamiętnych czasów utożsamiane było i jest współcześnie z siłą wojskową. Jest to kategoria podstawowa bezpieczeństwa państwa, bo w istocie najczęściej decyduje właśnie o jego bezpieczeństwie.

Podkreśla się również, że otoczenie zewnętrzne (środowisko międzynarodowe) państwa jest warunkiem koniecznym istnienia czynnika militarnego (siły wojskowej). I to z punktu widzenia potencjału militarnego do agresji zbrojnej jak i potencjału do obrony. Stąd też

³ R. Szpyra, Bezpieczeństwo militarne państwa, [w] J. Pawłowski-redakcja, Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki, Wyd. ASzWoj, Warszawa 2017.

bezpieczeństwo militarne to relacja między państwem (jego siłą) a otoczeniem (środowiskiem międzynarodowym), co podkreśla prof. Kitler, w swoim ostatnim opracowaniu⁴. W literaturze przedmiotu można spotkać zamienne używanie terminów „bezpieczeństwo militarne” i „bezpieczeństwo wojskowe”. Najczęściej spotyka się jednak to pierwsze bowiem dość powszechnie oddaje ono istotę problemu w obecnych narodowych i sojuszniczych uwarunkowaniach

Bezpieczeństwo polityczne jest związane z państwem i jego funkcjonowaniem jako podmiotu polityki, w jej aspekcie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego. W toku rozwoju cywilizacyjnego nie ukształtował się dotychczas inny podmiot, który lepiej niż państwo zapewniłby bezpieczeństwo ludziom na określonym terytorium. W konsekwencji uznać można, że bezpieczeństwo polityczne jest związane ze skutecznością działania jego organów władzy, ale także zapewnienia im względnie niezakłóconego funkcjonowania, wolnego od nieuprawnionej ingerencji z zewnątrz.⁵ Należy też zauważyć istnienie i podejście szersze związane z perspektywą instytucjonalną bezpieczeństwa politycznego, widoczne zwłaszcza w procesach tworzenia określonego ładu wewnętrznego w państwie. Tutaj kwestie polityczne wpisują się w szerszy kontekst bezpieczeństwa wewnętrznego lub też jego składowych, chodzi zwłaszcza o porządek publiczny i konstytucyjny. Na szczególne podkreślenie zasługuje kwestia porządku konstytucyjnego, która obecnie staje się coraz bardziej dostrzegalna jako bezpieczeństwo konstytucyjne, a szerzej bezpieczeństwo ustrojowe i nabiera coraz większego znaczenia. Do tego oczywiście należy dodać działalność państwa ukierunkowaną na zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania wspólnoty w relacjach zewnętrznych. Oznacza to, że polityka zagraniczna w jej różnych wymiarach jest również związana z zapewnieniem bezpieczeństwa politycznego państwa.

W drugiej części rozważań chciałbym się odnieść do kilku kwestii, a szczególnie terminów o których wcześniej już mówiłem a obecnie o nich trochę szerzej. Bezpieczeństwo państwa do niedawna było definiowane wręcz klasycznie czyli obejmowało: utrzymanie władzy, ładu wewnętrznego i przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym ze strony innych uczestników stosunków międzynarodowych a więc związane było głównie z zagrożeniami militarnymi. W odniesieniu do jego płaszczyzny przedmiotowej dotyczy różnych dziedzin działalności państwa.

⁴ Op.cit.

⁵ S. Zalewski, Bezpieczeństwo polityczne państwa, [w] J. Pawłowski, Redakcja naukowa, Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki, Wyd. ASzWoj. Warszawa 2017.

W konsekwencji w odniesieniu przedmiotowym wyodrębnić można różne jego dziedziny i rodzaje. I dalej wyodrębnione dziedziny bezpieczeństwa, według kryterium przedmiotowego, mogą być postrzegane jako główne (zasadnicze) również z punktu widzenia podmiotu jakim jest państwo. Niewątpliwie do tych dziedzin bezpieczeństwa ze względu na swój klasyczny charakter należą: bezpieczeństwo polityczne, bezpieczeństwo militarne, bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo ekonomiczne, bezpieczeństwo informacyjne itd.⁶ Z ekologicznym włącznie, które na ogół wymienia się w ostatniej kolejności. Granica między bezpieczeństwem państwa a bezpieczeństwem narodowym jak twierdzą teoretycy jest nie ostra i tutaj należy się z tym zgodzić bowiem obszar problemowy bezpieczeństwa narodowego poszerza jego interesy narodowe w zakresie bezpieczeństwa. Można zauważyć, że tradycyjnie równoważnikami bezpieczeństwa narodowego są: suwerenność polityczna, integralność terytorialna, nienaruszalność granic, porządek konstytucyjny a pozostałe czynniki mają charakter historycznie, czasowo, czy też sytuacyjnie zmienny.

Sądzę, że zdefiniowanie poszczególnych dziedzin bezpieczeństwa jest z wielu powodów bardzo trudne. Na dzień dzisiejszy na pewno należy się z tym zgodzić. Należy też w tym miejscu sobie uświadomić, że dyscyplina którą uprawiamy, a więc bezpieczeństwo, która ma swoje korzenie w Rembertowie tworzona była od podstaw na bazie nauk wojskowych wraz z naukami o polityce i stosunkach międzynarodowych. Podkreślić też trzeba, że ma dopiero ponad dziesięć lat i jest bardzo młodą dyscypliną naukową. Warto też w tym miejscu przypomnieć, że dyscypliny bezpieczeństwo i obronność znalazły się w 2011 roku w wykazie dziedzin i dyscyplin naukowych nauki polskiej, a od 2016 uprawiamy z kolei już tylko bezpieczeństwo w ramach nauk społecznych jako dyscyplinę, która integruje bezpieczeństwo i obronność. Stąd też winniśmy patrzeć dzisiaj na kwestie definiowania ich głównych dziedzin (rodzajów) z należnym dystansem, bowiem jeszcze wiele pokoleń po nas będzie je próbowało doprecyzować, a w końcu będzie też zmieniało i poprawiało. Na podstawie badań naukowych i płynących wniosków zwłaszcza z praktyki będzie można dokonywać wielu stosownych zmian. Dzisiejsze rozwiązania i propozycje wprowadzenia wielu zmian, o czym świadczy konferencja zorganizowana przez IBP są dobrym prognozą, bowiem granica między bezpieczeństwem państwa a

⁶ Pierwotne znaczenie tej systematyzacji przypisuje się tzw. szkole kopenhaskiej stosunków międzynarodowych gdzie w latach 90. ubiegłego stulecia wyodrębniono sfery bezpieczeństwa, dzieląc je na: militarne, ekonomiczne, polityczne, ekologiczne i socjalne. Patrz: B. Buzan, O. Waever, J. de Wilde, Security. A New Framework for Analysis, Boulder, Lynne Rienner Publisher 1998.

bezpieczeństwem narodowym jest nie do końca precyzyjnie określona. Obszar problemowy bezpieczeństwa poszerza każde państwo adekwatnie do swoich potrzeb a głównie o cele i interesy narodowe w tym zakresie. Należy też podkreślić, że tradycyjnie podstawowymi składnikami bezpieczeństwa narodowego są suwerenność, integralność terytorialna, nienaruszalność granic oraz porządek konstytucyjny.

Obecnie w obszarze teorii problemu i w praktyce dominuje podejście w myśl którego dany rodzaj bezpieczeństwa odpowiada też rodzajowi zagrożeń. A raczej toczy się taka tradycyjna dyskusja, która ma utwierdzać nas w przekonaniu, iż dany rodzaj bezpieczeństwa odpowiada rodzajowi zagrożeń. Sądzę, iż można zgodzić się z rozumowaniem, że dana dziedzina (rodzaj) bezpieczeństwa jest szczególnym przypadkiem w odniesieniu do bezpieczeństwa narodowego (państwa). Jak podkreśla w tym wypadku prof. Kitler mamy do czynienia z uproszczonym rozumowaniem na etapie podstawowych i sektorowych analiz problematyki. Podsumowując próbę zdefiniowania bezpieczeństwa militarnego i politycznego, w ślad za tym co wcześniej było przedmiotem analizy i rozważań uważam, że należałoby je definiować i interpretować głównie jako proces, choć interpretacja podstawowa tego pojęcia jest związana ze stanem, procesem bądź też stanem i procesem. Natomiast próba analizy pojęcia „bezpieczeństwo militarne” wskazuje że jest ono dziedziną bezpieczeństwa a tym samym procesem obejmującym różnorodne działania, których zasadniczym celem jest przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym i wewnętrznym mogącym doprowadzić do groźby użycia siły militarnej w celu np. opanowania terytorium i ograniczenia suwerenności innego państwa a jednocześnie stanem uzyskanym w wyniku zorganizowanej ochrony i obrony przed tymi zagrożeniami. Posługuję się tutaj próbą definiowania tego pojęcia przez Profesora Waldemara Kitlera⁷, które w ostatnim czasie analizowałem podczas seminariów ze studentami, zwłaszcza studiów doktoranckich. W konsekwencji dochodzę do wniosku, że jest to dobry pomysł by spróbować sugerować Jego sposób podejścia do definiowania bezpieczeństwa militarnego i politycznego. Ponadto należy brać pod uwagę to, o czym już była wstępnie mowa, iż bezpieczeństwo militarne jako dziedzina bezpieczeństwa narodowego (państwa) jest procesem obejmującym różnorodne działania, których zasadniczym celem jest przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym i wewnętrznym, mogącym doprowadzić do użycia siły militarnej w celu np. opanowania terytorium i ograniczenia suwerenności państwa a jednocześnie stanem uzyskanym w wyniku

⁷ W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe. Teoria i praktyka*, Wyd. TWO Warszawa 2020 s.47.

zorganizowanej ochrony i obrony przed tymi zagrożeniami, W podsumowaniu tych teoretycznych refleksji dotyczących postrzegania, czy wręcz pojmowania bezpieczeństwa militarnego musimy mieć świadomość, że u podstaw wolności od faktycznego użycia przemocy zbrojnej tkwi przeciwstawienie się nie tylko samemu działaniu militarnemu innego podmiotu stosunków międzynarodowych, lecz chodzi tutaj również o inny czynnik niż tylko militarnej natury.

Przechodząc do kwestii bezpieczeństwa politycznego, warto przypomnieć, że poszczególne dziedziny bezpieczeństwa narodowego są ze sobą ściśle powiązane, a podstawę tych zależności stanowią: podmiot bezpieczeństwa (państwo i jego instytucje, jednostka i społeczeństwo) oraz wyzwania i zagrożenia oddziałujące wieloaspektowo na wszelkie przejawy chronionych wartości. Na obecnym etapie rozwoju teorii bezpieczeństwa można przyjąć, że bezpieczeństwo polityczne jest procesem, obejmującym różnorodne działania, których zasadniczym celem jest zapewnienie suwerenności (niezależności politycznej) państwa i warunków niezakłóconego rozwoju funkcjonowania podmiotów jego systemu politycznego a jednocześnie stanem, w którym organizacje i instytucje uczestniczące w życiu politycznym, mogą realizować swoje funkcje w sposób niezagrożony⁸.

Odnosząc się do poglądów przedstawionych w literaturze i wielu już opublikowanych pracach naukowych, w kontekście definiowania bezpieczeństwa narodowego (bezpieczeństwa państwa), ale też jego dziedzin i poszczególnych rodzajów bezpieczeństwa, a zwłaszcza bezpieczeństwa militarnego i politycznego uważam, że są wystarczające podstawy i można śmiało podejmować próbę ich współczesnego definiowania (określania). Główne problemy to: Po pierwsze, ustosunkowanie się do problemu bezpieczeństwa militarnego w kontekście granic definicji bezpieczeństwa jest dość kłopotliwe bowiem granice definiowania w tym wypadku są bardzo szerokie czego dowodem są zaprezentowane przykłady dotyczące podejścia zarówno podmiotowego jak i przedmiotowego. Ponadto granic definicyjnych bezpieczeństwa militarnego i politycznego poszukiwałbym biorąc za podstawę głównie analizę, w której na pierwsze miejsce wysuwa się ich interpretowanie przez pryzmat procesu. Bezpieczeństwo militarne to głównie dziedzina bezpieczeństwa – w sytuacji, kiedy analizujemy je w kontekście bezpieczeństwa narodowego. W przypadku, kiedy mówimy o bezpieczeństwie państwa stanowi

⁸ S. Zalewski, Bezpieczeństwo polityczne państwa, [w] J. Pawłowski, Redakcja naukowa, Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki. Wyd. ASzWoj, Warszawa 2017s.349.

ono raczej rodzaj bezpieczeństwa. Taka konkluzja nasuwa się po analizie ustaleń zawartych w literaturze przedmiotu.

Analiza różnych definicji w tym w ostatniej publikacji prof. Waldemara Kitlera pt. „Bezpieczeństwo narodowe. Teoria i Praktyka”⁹ przekonuje, że przedstawione w niej podejście do definiowania bezpieczeństwa militarnego, politycznego i innych, podkreślając zwłaszcza podejście procesowe oraz co do stanu oraz stanu i procesu może być jednym z dobrych rozwiązań.

Należy również dodać, że granice definicyjne określone są również przez przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym i wewnętrznym. Zagrożenia odgrywają tutaj olbrzymią rolę i muszą być w sensie ogólnym eksponowane w procesie definiowania bezpieczeństwa militarnego i to zarówno w aspekcie zewnętrznym jak również wewnętrznym, ale również w kontekście sił i środków, którymi osiąga się cele umożliwiające przeciwstawienie się wymienionym zagrożeniom. Zagrożenia mogą doprowadzić do użycia siły militarnej, celem opanowania terytorium i ograniczenia suwerenności. Natomiast stan (bezpieczeństwa) jest uzyskiwany w wyniku zorganizowanej ochrony i obrony przed zagrożeniami. Nie należy też zapominać, że bezpieczeństwo militarne to relacja (stan, proces, zależność) jaka zachodzi między państwem a otoczeniem (środowiskiem) międzynarodowym, w której uczestniczy czynnik militarny (siła wojskowa).

I jeszcze jedna uwaga, odnosząc się do bardzo często podejmowanej kwestii dóbr chronionych wynikających z Konstytucji, jak również wartości i interesów o których nie można zapominać. Sądzę, że jest w tym trochę racji bowiem ani dobra chronione wynikające z Konstytucji, ani wartości i interesy wynikające z zasad pierwotnych, ponad narodowych, czy też praw naturalnych nie powinny i nie mogą determinować granic definicyjnych bezpieczeństwa militarnego i politycznego, ani też innych jego dziedzin (rodzajów) Z kolei zadania państwa jako gwaranta bezpieczeństwa w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom militarnym mogą wnosić wiele do określania granic definicyjnych bezpieczeństwa militarnego.

Natomiast kwestia dotycząca uniwersalności pojęciowej zwłaszcza bezpieczeństwa militarnego. Można odnieść się do niej w sposób następujący: powinniśmy poszukiwać coraz lepszego sposobu interpretowania i definiowania bezpieczeństwa militarnego nadając mu charakter uniwersalny bowiem jest to termin powszechnie używany we wszelkich dziedzinach

⁹ W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo TWO, Warszawa 2020.

aktywności państw i organizacji międzynarodowych. Musimy kontynuować prace nad takim definiowaniem bezpieczeństwa militarnego, które będzie miało jeszcze bardziej udoskonalony i uniwersalny charakter. Przykładem dylematu terminologicznego niech będzie konferencja w AON w 2003r i próby rozstrzygnięcia sporów i niedomówień wokół pojęć „bezpieczeństwo militarne” i „bezpieczeństwo wojskowe”. Mimo upływu lat istniejące wówczas różnice w interpretacji pojęć nie doprowadziły do konsensusu. Powszechnie przyjmuje się jako źródłostów język angielski. Używanie, rozumienie i interpretowanie tego pojęcia szeroko się już rozpowszechniło. Mimo iż często pojawiają się wątpliwości w obecnej (zastanej) sytuacji jest zbyt późno by powracać do źródeł lub też próbować uzasadniać istnienie dwóch pojęć. Wydaje się więc, że musimy zdecydować się na używanie pojęcia bezpieczeństwo militarne. Dla uzasadnienia przywołajmy przykłady często używanego pojęcia bezpieczeństwo militarne w różnych odniesieniach: „konceptje polityczno-militarne”, „zagrożenia militarne”, „operacje militarne”. A więc pojęcie „militarne” jest bardzo głęboko zakorzenione w naszym słownictwie i w obszarze bezpieczeństwa. Używanie określenia „wojskowy” musi mieć inny jednoznaczny i wyraźny kontekst. A więc jest tak mimo, iż źródło jest zdecydowanie polskie i chciałoby się zachowania czystości języka.

Bezpieczeństwo militarne a zwłaszcza jego postrzeganie jest bardzo głęboko uwarunkowane doświadczeniami historycznymi. Polacy w tym względzie mają wiele do powiedzenia bowiem historia naszego kraju i naszego narodu jest nierozzerwalnie związana z zagrożeniami i bezpieczeństwem militarnym jak również zapewnieniem mu bezpieczeństwa. Kwestia ta ma wręcz charakter egzystencjalny. Nasze doświadczenia są w tej kwestii bardzo głębokie. W związku z tym zwracać uwagę, ażeby w kwestiach uniwersalność pojęcia bezpieczeństwo militarne uwzględniany był aspekt doświadczeń historycznych w odniesieniu do naszego kraju oraz oczywiście doświadczeń w aspekcie międzynarodowym. Należy podkreślać olbrzymi bagaż doświadczeń, które w tym zakresie mają również inne państwa – zwłaszcza europejskie i sojusznicze. W tym wszystkim nie powinno zabraknąć również doświadczeń płynących z współczesnych konfliktów i wojen których doświadcza świat na przełomie XX i XXI wieku, patrz wojna w Ukrainie.

BIBLIOGRAFIA

REFERENCES LIST

PIŚMIENICTWO

LITERATURE

Kitler W., Bezpieczeństwo narodowe. Teoria i praktyka, Warszawa 2020.

Pawłowski J., Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki.[Red. Naukowa], Wyd. Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2017.

Szpyra R., Bezpieczeństwo militarne państwa, [w] J. Pawłowski-redakcja, Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki, Warszawa 2017.

Wróblewski R., Bezpieczeństwo narodowe. Zintegrowane i zrównoważone, Siedlce 2019.

Zalewski S., Bezpieczeństwo polityczne państwa,[w] J. Pawłowski (red), Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa), Warszawa 2017.

Copyright (c) 2022 Jacek Pawłowski

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Share Alike 4.0 International License.